

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/171991,IPN-upamietania-ofiary-niemieckiego-terroru-Radom-13-pazdziernika-2022.html>
03.05.2024, 11:21

IPN upamiętania ofiary niemieckiego terroru - Radom, 13 października 2022

Mija 80 lat od publicznych egzekucji w Radomiu, kiedy niemieccy okupanci powiesili 50 konspiratorów. Większość z nich była związana z miejscową Fabryką Broni, z której wykradali uzbrojenie na potrzeby polskiego podziemia. Ich głównym celem był jeden z najlepszych ówczesnie pistoletów - legendarny Vis.

IPN upamiętnia ofiary niemieckiego terroru – Radom, 13 października 2022. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Prezes IPN dr Karol Nawrocki składa kwiaty pod pomnikiem pamięci mieszkańców Radomia powieszonych w publicznej egzekucji 13 października 1942 – Radom, 13 października 2022. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

IPN upamiętnia ofiary niemieckiego terroru – Radom, 13 października 2022. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

13 października 2022 prezes Instytutu Pamięci Narodowej dr Karol Nawrocki wraz z Danutą Pawlik, naczelnikiem radomskiej delegatury IPN, złożyli kwiaty pod pomnikiem upamiętniającym mieszkańców Radomia powieszonych w publicznej egzekucji 13 października 1942 r. Na mosiężnej tablicy wykute zostały nazwiska 10 mężczyzn, którzy zginęli w tym miejscu. Podobne upamiętnienia znajdują się także na terenie Fabryki Broni, przy ul. Warszawskiej oraz nieopodal stacji kolejowej w Rożkach.

Pamięć o ofiarach „czarnego października” 1942 r. pozostaje wciąż żywa. W czasie II wojny światowej kradzież broni stanowiła jedną z najważniejszych form działalności Związku Walki Zbrojnej i Armii Krajowej w Radomiu.

12 września 1942 w Rożkach k. Radomia doszło do wymiany ognia pomiędzy niemieckim patrolem a grupą likwidacyjną samodzielnej ekspozytury wywiadowczej, krypt. „Sosna”, która w Końskich miała zlikwidować niemieckiego agenta. W wyniku strzelaniny zginął polski dowódca akcji, ppor. Jerzy Ewaryst Żetycki ps. „Andrzej”. Przy jego ciele znaleziono dokumenty z prawdziwymi danymi personalnymi, a także dwa pistolety. Gdy okazało się, że numery seryjne pistoletów zostały zdublowane, Niemcy zyskali pewność, że Visy z radomskiej fabryki są dostarczane polskiemu podziemiu.

W ciągu następnych tygodni przez Radom przetoczyła się fala aresztowań, w wyniku których zatrzymano ponad 100 osób – wiele z nich rzeczywiście należała do konspiracji. W październiku 1942 zapadła decyzja o skazaniu na karę śmierci i straceniu 50 aresztowanych. Większość z pozostałych osadzonych została wywieziona do obozów koncentracyjnych.

Dokładnie miesiąc po strzelaninie na stacji w Rożkach na szubienicy w pobliżu stacji kolejowej powieszono 10 skazanych. Ich ciała wisiały tam cały dzień, a każdy przejeżdżający pociąg osobowy zatrzymywał się w tym miejscu na kilkanaście minut. Był to wymowny znak bestialstwa okupantów i próba zastraszenia ludności cywilnej.

Dzień później kolejna szubienica stanęła przy tzw. szosie kieleckiej. Następną ustawiono 14 października przed jedną z hal Fabryki Broni. 15 października egzekucję wykonano przy szosie warszawskiej, by ludność z okolicznych wsi, która szła na targ również zobaczyła ciała skazańców.

Zginęło 50 osób – zarówno kobiet, jak i mężczyzn w różnym wieku, w większości zaangażowanych w działalność konspiracyjną. Szczególnie wielkie straty poniosły rodziny Winczewskich, Kiełbowskich i Graboszków.

► **Więcej na ten temat dowiesz się z artykułu dr. Sebastiana Piątkowskiego:**
[Radomski „czarny październik” 1942 roku. Krwawy odwet niemieckiej policji politycznej. Część I](#)

